

УДК 338.1

МАТЕРІАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В МОДЕЛЮВАННІ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Л. Гац

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56*

У статті розглянуто систему оцінки ділової активності підприємства та запропоновано факторну модель з використанням матеріальних мотивацій трудових ресурсів.

Ключові слова: мотивація, ділова активність, продуктивність праці, трудомісткість витрат, факторна оцінка

Постановка проблеми. Господарська діяльність підприємств спрямована на отримання доходу у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах є ефективною, якщо в процесі об'єднання виробничих ресурсів, створені матеріальні блага забезпечують, з одного боку, господарюючому суб'єкту - прибуток, а з іншого, формування доходів власникам, найманим працівникам і державі в цілому.

Невизначеність та нестабільність ринкового середовища функціонування вітчизняних підприємств, зокрема сільськогосподарського машинобудування, зумовлюють актуалізацію проблеми ефективного управління по використанню фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, для яких, на сьогодні по рівню забезпеченості є характерним обмеження у їх наявності.

Умовою успішного управління ресурсами підприємства є аналіз ефективності їх формування та використання. Існуючий механізм такої оцінки характеризується цілою низкою показників, що відображають означений процес і констатують кінцеві результати діяльності підприємства. В літературних джерелах, існуючі методики, розглядають систему показників по кожному ресурсу відокремлено, хоча ефективність діяльності підприємства залежить від взаємозв'язку усіх факторів виробництва в цілому.

Удосконалення методичного підходу щодо оцінки рівня ділової активності підприємства на основі комплексного факторного показника, розширить спектр кількісних параметрів в механізмі прийняття управлінських рішень розвитку діяльності та забезпечення ефективності його функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам активізації діяльності підприємств та ролі мотивацій трудових ресурсів у даному контексті присвячено багато наукових праць, як минулого так і сучасності. Зокрема, вагомий внесок у дослідження означених питань внесли праці учених: Г.С. Атаманчук, М.П. Войнаренко, О.А. Докучаєв, Т.О. Єгоркіна, А.М. Колот, Л.А. Костирко, Д.М. Прусс, М.Р. Тимошук, О.А. Харун та інші.

Метою дослідження є удосконалення методичного підходу до оцінки рівня ділової активності підприємств машинобудування з врахуванням мотивацій трудових ресурсів.

Основні результати дослідження. Система інформаційного забезпечення оперативного управління результативністю діяльності підприємства передбачає використання загальноприйнятих показників, які узагальнено можна представити:

= за показником рівня доходності майна підприємства =

$$K_{ДА} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Вартість майна (валюта балансу)}}, \quad (1)$$

= за абсолютними та відносними показниками ефективності використання ресурсів: матеріальних; трудових; фінансових =

Оскільки кінцева результативність діяльності підприємства залежить від багатьох факторів, доцільним в системі оцінювання є використання трансформованої факторної моделі. Однак існуюча методика обчислення встановлює залежність ділової активності за потенціалом фінансово-економічної стійкості, а саме:

$$K_{ДА} = K_{ОК} \times K_{П} \times K_{ФР} * K_{ФН}, \quad (2)$$

де $K_{ОК}$ – оборотність поточних активів;

$K_{П}$ – поточної ліквідності;

$K_{ФР}$ – фінансового ризику;

$K_{ФН}$ – фінансової незалежності

Важливим аспектом механізму регулювання результативної діяльності підприємства є поєднання кількісних параметрів ефективності використовуваних ресурсів у факторній комплексній оцінці.

Формалізація опису трансформованої факторної моделі може бути представлена показниками:

x1 – продуктивність праці за рівнем оплати праці ($K_{ДЗП}$);

x2 – продуктивності праці середньооблікового працівника ($K_{ПП}$);

x3 – фондівдача ($K_{ОЗВ}$);

x4 – оборотність оборотних активів ($K_{ООК}$);

x5 – фондомісткість ($K_{ОЗМ}$);

x6 – трудомісткість доходу ($K_{ТД}$);

x7 – поточна ліквідність ($K_{П}$);

x8 – фінансовий ризик ($K_{ФР}$);

x9 – фінансова незалежність ($K_{ФН}$);

x10 – трудомісткість витрат ($K_{ЗПВ}$)

Значення узагальнюючого показника ділової активності за трансформованою моделлю може бути визначена:

$$K_{ДА}^n = K_{ДЗП}^n \times K_{ПП}^n \times K_{ОЗВ}^n \times K_{ООК}^n \times K_{ОЗМ}^n \times K_{ТД}^n \times K_{П}^n \times K_{ФР}^n \times K_{ФН}^n \times K_{ЗПВ}^n, \quad (3)$$

де n – період оцінки

Оскільки кожен з означених рівнів ефективності використання ресурсів характеризується певною сукупністю складових елементів, доцільно в обчисленнях їх об'єднати в узагальнюючі показники складових ділової активності:

Рівень ефективності використання трудових ресурсів -

$$K_{ЕТР}^n = K_{ДЗП}^n \times K_{ПП}^n = x1^n \times x2^n, \quad (4)$$

Рівень матеріальної мотивації трудових ресурсів –

$$K_{МТР}^n = K_{ЗПВ}^n = x10^n, \quad (5)$$

Рівень ефективності використання матеріальних ресурсів –

$$КЕВР^n = K_{\text{ФЗМ}}^n \times K_{\text{ООК}}^n = x_3^n \times x_4^n, \quad (6)$$

Рівень завантаженості ресурсів –

$$КЗВР^n = K_{\text{ОЗМ}}^n \times K_{\text{ТД}}^n = x_5^n \times x_6^n, \quad (7)$$

Рівень ефективності фінансових ресурсів –

$$КЕФР^n = K_{\text{П}}^n \times K_{\text{ФР}}^n \times K_{\text{ФН}}^n = x_7^n \times x_8^n \times x_9^n, \quad (8)$$

Використання індексів складових елементів у вказаній моделі враховуватиме тенденцію змін і дозволить оцінити рівень ділової активності:

$$КДА^n = КЕТР^n * КМТР^n * КЕВР^n * КЗВР^n * КЕФР^n, \quad (9)$$

$$I_j^n = (I_{\text{КЕТР}}^n, I_{\text{КМТР}}^n, I_{\text{КЕВР}}^n, I_{\text{КЗВР}}^n, I_{\text{КЕФР}}^n)$$

Розрахунок інтегрального показника ділової активності за показниками елементів мотивації трудових ресурсів:

$$I_{\text{КДА}} = \sqrt[m]{I_{\text{КЕТР}}^n \times I_{\text{КМТР}}^n \times I_{\text{КЕВР}}^n \times I_{\text{КЗВР}}^n \times I_{\text{КЕФР}}^n}, \quad (10)$$

Висновки: Запропонована методика факторної оцінки ділової активності підприємства з врахуванням ефективності та рівня матеріальних мотивацій трудових ресурсів дозволить діагностувати стан результативності управління розвитком суб'єкта господарювання.

1. Гаркуша Н.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: навч. посіб./Н.М.Гаркуша, О.В. Цуканова, О.О.Горошанська. – 2-ге вид., стор.-К.: Знання, 2012. – 591с.
2. Славюк Р.А. Фінанси підприємства: Підручник.- К.: УБС НБУ: Знання, 2010. - 550с

FINANCIAL MOTIVATION OF LABOR RESOURCE IN THE MODELING BUSINESS ACTIVITY OF ENTERPRISE

L. Hats

*Ivan Pul'uj National Technical University of Ternopil
Rus'ka st., 56. UA-46001 Ternopil, Ukraine*

The article deals with the evaluation system business activity and proposed factor model using material motivations workforce.

Keywords: motivation, business activity, productivity, labor costs, factor score

*Стаття надійшла до редколегії 14.11.2013,
прийнята до друку 02.12.2013*